

[Rahbæk Møller]

negative konsekvenser af Danmarks medlemskab af EF er, at det i mange tilfælde er blevet vanskeligere for mindre virksomheder at indlede en eksport. Tidligere var det af kulturelle og sproglige grunde naturligt for en virksomhed, der overvejede at forsøge sig på eksportmarkedet, at starte med Norge og Sverige. Med Vesttyskland som første eksportland er det langt sværere. Derfor er der grund til at lægge vægt på de punkter i programmet, der handler om at nedbryde handelshindringer.

Men disse tiltag kunne få langt større betydning, hvis der blev satset på egentlige fremadrettede tiltag i form af strukturfremmende foranstaltninger. Jeg vil nævne et eksempel:

I forbindelse med det teknologiske udviklingsprogram blev der fra forskellig side rejst den indvending, at det måske ville være mere hensigtsmæssigt for Danmark at satse på bioteknologien, fordi vi her synes at have større naturlige forudsætninger. Svaret var, at den teknologi ikke er tilstrækkeligt udviklet endnu. Med andre ord: vi må vente på USA og Japan her, som vi har gjort det med informationsteknologien. På den måde bliver vi rene importører af teknologi. Så kan vi håbe på, at vi er dygtige elever og måske endda kan tilføje et særpræg, så vi fortsat kan finde en niche på verdensmarkedet. Nogen tilfredsstillende situation er det ikke.

Nu foregår der faktisk noget på det bioteknologiske område her i landet, men som det er påvist i en rapport fra Pegasusgruppen, består det meste af det i kortsigtede udviklingsprojekter inden for medicinalindustrien med henblik på at finde alternative produktionsmetoder til allerede kendte produkter. Hvis vi skal udvikle de mange potentielle fordele i bioteknologien i form af bedre ressourceanvendelse, mindre forurening i den kemiske industri osv., skal vi have langt mere langsigtede forsknings- og udviklingsprojekter.

Her er vi ved dilemmaet: de enkelte nordiske lande er for små til at løfte store projekter, der kombinerer langsigtet grundforskning med kommerciel produktudvikling. Her kommer Norden ind i billedet. På mangfoldige områder, hvor de enkelte nordiske lande er for små til at løfte mere sammenhængende udviklingsprojekter, vil Norden som helhed bedre kunne klare opgaven og dermed frem-

me en nordisk udvikling, hvor en samfundsmæssig og en erhvervsmæssig udvikling indgår i en større helhed og dermed støtter hinanden.

Det skal ikke være hensigten med sådanne projekter, at Norden skal vende ryggen til resten af verden, men vi skal ud af den situation, hvor de enkelte nordiske lande i stigende grad bliver rene importører af ny teknologi.

Propos det om at lære af resten af verden: de projekter, som det japanske industriministerium udfører, og som er baseret på, at man tager udgangspunkt i et behov i det japanske samfund og på det grundlag samler kræfterne om en forskningsmæssig og erhvervsmæssig udvikling for at tilfredsstille dette behov, kunne i høj grad tjene som inspirationskilde for nordiske projekter.

Man kunne nævne andre eksempler, men af tidnød skal jeg afstå herfra og i stedet for henviser til de eksempler, som fru Lilli Gyldenkilde var inde på i sit indlæg. Sådanne fremadrettede projekter vil naturligvis koste penge. Selv om de japanske erfaringer viser, at der kan opnås meget for forholdsvis beskedne beløb, vil det være nødvendigt med nye midler.

Men også de allerede afsatte midler kan bruges mere hensigtsmæssigt; f.eks. er der i det industripolitiske afsnit afsat midler til produktudvikling og andet godt. Der er tale om projekter, der ligner dem, der findes i de enkelte lande, med den ene undtagelse, at der her skal være tale om et samarbejde mellem virksomhederne i de forskellige nordiske lande. Det synes faktisk at være ambitionsniveauet at få et sådant samarbejde. Det er da også godt, men man kunne godt have ambitionsniveauet f.eks. ved i højere grad at benytte udviklingskontrakter, der baseres på et identificeret behov i stedet for en passiv behandling af indkomne ansøgninger.

For at vende tilbage til udgangspunktet, Norden som hjemmemarked: som sagt er der grund til at nære sympati for de intentioner, der ligger i programmet, men der er også grund til at frygte, at virkningerne bliver forholdsvis beskedne. I det daglige arbejde er de danske beslutningstagere langt mere påvirket af EF-medlemskabet end af det nordiske samarbejde. Derimod vil fremadrettede strukturskabende initiativer, som er nævnt i dette indlæg, på en langt mere bæredygtig